

Συλλογή της Νομολογίας

ΔΙΑΤΑΞΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (όγδοο τμήμα)

της 10ης Ιουλίου 2019*

«Προδικαστική παραπομπή – Άρθρο 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου – Δικαστική συνεργασία σε αστικές υποθέσεις – Διεθνής δικαιοδοσία σε διαφορές γονικής μέριμνας – Κανονισμός (ΕΚ) 2201/2003 – Άρθρο 15 – Παραπομπή της υποθέσεως σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους, το οποίο είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση – Εξαίρεση από τον γενικό κανόνα περί διεθνούς δικαιοδοσίας του δικαστηρίου του τόπου συνήθους διαμονής του παιδιού – Στενός σύνδεσμος με άλλο κράτος μέλος – Στοιχεία που παρέχουν τη δυνατότητα να καθοριστεί το δικαστήριο που είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση – Υπαρξη διαφορετικών κανόνων δικαίου – Υπέρτερο συμφέρον του παιδιού»

Στην υπόθεση C-530/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Tribunalul Ilfov (πολυμελές πρωτοδικείο Ilfov, Ρουμανία) με απόφαση της 20ής Ιουνίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 13 Αυγούστου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

ΕΡ

κατά

ΦΟ,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (όγδοο τμήμα),

συγκείμενο από τους F. Biltgen, πρόεδρο τμήματος, C. G. Fernlund (εισηγητή) και L. S. Rossi, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: E. Tanchev

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η ΕΡ, εκπροσωπούμενη από τον C. D. Giurgiu, avocat,
- ο ΦΟ, αυτοπροσώπως,
- η Ρουμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις E. Gane και L. Lițu, καθώς και από τον C. Cantâr,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους M. Wilderspin και A. Biolan,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ρουμανική.

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα, να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη σύμφωνα με το άρθρο 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου,

εκδίδει την ακόλουθη

Διάταξη

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 15 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000 (ΕΕ 2003, L 338, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της ΕΡ και του FO σχετικά με την ανάθεση της επιμέλειας του ανήλικου παιδιού τους και τον καθορισμό του τόπου συνήθους διαμονής του καθώς και την καταβολή διατροφής για το παιδί αυτό.

Το νομικό πλαίσιο

- 3 Η αιτιολογική σκέψη 13 του κανονισμού 2201/2003 έχει ως εξής:
«Ο παρών κανονισμός επιτρέπει στο [έχον διεθνή δικαιοδοσία] δικαστήριο, κατ' εξαίρεση και υπό ορισμένες προϋποθέσεις, και πάντοτε με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού, να παραπέμπει την υπόθεση σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους, εφόσον αυτό είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση. [...]»
- 4 Το άρθρο 8 του ως άνω κανονισμού, το οποίο φέρει τον τίτλο «Γενική δικαιοδοσία», προβλέπει, στην παράγραφο 1, τα εξής:
«Τα δικαστήρια κράτους μέλους έχουν [διεθνή] δικαιοδοσία επί θεμάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα παιδιού το οποίο έχει συνήθη διαμονή σε αυτό το κράτος μέλος κατά τ[ον χρόνο] άσκησης [του ενδίκου βοηθήματος].»
- 5 Το άρθρο 15 του κανονισμού, το οποίο επιγράφεται «Παραπομπή σε δικαστήριο καταλληλότερο να εκδικάσει την υπόθεση», ορίζει τα εξής:
«1. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, τ[ο] δικαστήρι[ο] κράτους μέλους που έχ[ει] [διεθνή] δικαιοδοσία ως προς την ουσία της υπόθεσης μπορεί, εάν κρίνει ότι δικαστήριο άλλου κράτους μέλους με το οποίο το παιδί έχει ιδιαίτερη σχέση είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση ή μέρος της υπόθεσης και εφόσον αυτό εξυπηρετεί το ύψιστο συμφέρον του παιδιού:
α) να αναστείλει την εκδίκαση της υποθέσεως ή μέρους αυτής και να καλέσει τα μέρη να προσφύγουν ενώπιον του δικαστηρίου αυτού του άλλου κράτους μέλους σύμφωνα με την παράγραφο 4, ή
β) να καλέσει δικαστήριο ενός άλλου κράτους μέλους να ασκήσει τη δικαιοδοσία του σύμφωνα με την παράγραφο 5.
2. Η παράγραφος 1 εφαρμόζεται
α) ύστερα από αίτηση ενός των μερών, ή
β) με πρωτοβουλία του δικαστηρίου, ή

γ) ύστερα από αίτημα του δικαστηρίου ενός άλλου κράτους μέλους με το οποίο το παιδί έχει στενό σύνδεσμο, σύμφωνα με την παράγραφο 3.

Η παραπομπή δεν μπορεί όμως να γίνεται με πρωτοβουλία του δικαστηρίου ή ύστερα από αίτημα του δικαστηρίου ενός άλλου κράτους μέλους εκτός εάν γίνεται δεκτή τουλάχιστον από ένα εκ των μερών.

3. Θεωρείται ότι το παιδί έχει στενό σύνδεσμο με ένα κράτος μέλος, κατά την έννοια της παραγράφου 1, εάν

- α) αφότου επιλήφθηκε το [δ]ικαστήριο κατά την έννοια της παραγράφου 1, το παιδί έχει αποκτήσει τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος, ή
- β) το παιδί είχε τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος, ή
- γ) το παιδί έχει την ιθαγένεια αυτού του κράτους μέλους, ή
- δ) ο ένας των δικαιούχων της γονικής μέριμνας έχει τη συνήθη διαμονή του σε αυτό το κράτος μέλος, ή
- ε) η διαφορά αφορά τα μέτρα προστασίας του παιδιού που συνδέονται με τη διοίκηση, τη συντήρηση ή τη διάθεση της περιουσίας του παιδιού η οποία βρίσκεται στο έδαφος αυτού του κράτους μέλους.

4. Το δικαστήριο του κράτους μέλους που έχει [διεθνή] δικαιοδοσία να κρίνει επί της ουσίας ορίζει προθεσμία εντός της οποίας πρέπει να επιληφθούν τα δικαστήρια του άλλου κράτους μέλους σύμφωνα με την παράγραφο 1.

Εάν τα δικαστήρια δεν επιληφθούν εντός αυτής της προθεσμίας, το δικαστήριο που επιλήφθηκε πρώτο εξακολουθεί να ασκεί τη δικαιοδοσία του σύμφωνα με τα άρθρα 8 έως 14.

5. Το δικαστήριο αυτού του άλλου κράτους μέλους μπορεί, εφόσον αυτό, λόγω των ειδικών περιστάσεων της υποθέσεως, είναι προς το συμφέρον του παιδιού, να [κρίνει ότι έχει διεθνή δικαιοδοσία] εντός προθεσμίας έξι εβδομάδων αφότου επελήφθη της υποθέσεως σύμφωνα με την παράγραφο 1, στοιχείο α' ή β'. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί πρώτο κηρύσσει εαυτό [στερούμενο διεθνούς δικαιοδοσίας]. Σε αντίθετη περίπτωση, το δικαστήριο που έχει επιληφθεί πρώτο εξακολουθεί να ασκεί τη δικαιοδοσία του σύμφωνα με τα άρθρα 8 έως 14.

6. Τα δικαστήρια συνεργάζονται για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου είτε απευθείας είτε μέσω των κεντρικών αρχών που ορίζονται σύμφωνα με το άρθρο 53.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 6 Η ΕΡ, ρουμανικής ιθαγένειας, συνήψε γάμο με τον FO, γαλλικής ιθαγένειας, το έτος 2005. Από τη σχέση τους απέκτησαν ένα παιδί, το οποίο γεννήθηκε στη Γαλλία, στις 13 Οκτωβρίου 2006.
- 7 Η ΕΡ και ο FO βρίσκονται σε διάσταση από το 2013, ενώ το παιδί τους διαμένει, έκτοτε, στην κατοικία της μητέρας του, στη Ρουμανία.
- 8 Στις 13 Ιανουαρίου 2014 η ΕΡ, μητέρα του παιδιού, ζήτησε από το Judecătoria Buftea (μονομελές πρωτοδικείο Buftea, Ρουμανία) τη λύση του γάμου, την ανάθεση σε αυτήν της επιμέλειας του εν λόγω παιδιού και την καταβολή διατροφής εκ μέρους του FO, πατέρα του εν λόγω παιδιού.

- 9 Ο FO προέβαλε ένσταση ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας των ρουμανικών δικαστηρίων, φρονώντας ότι διεθνή δικαιοδοσία είχαν τα ρωσικά δικαστήρια, καθώς και ένσταση διεθνούς εκκρεμοδικίας και ένσταση απαραδέκτου. Επιπλέον, άσκησε επικουρική ανταγωγή με την οποία ζήτησε τη λύση του γάμου με αποκλειστική υπαιτιότητα της ΕΡ, την αποκλειστική άσκηση από αυτόν της γονικής μέριμνας, την ανάθεση σε αυτόν της επιμέλειας του παιδιού και την καταβολή εκ μέρους της ΕΡ διατροφής για το παιδί.
- 10 Με διάταξη της 10ης Οκτωβρίου 2014, το Judecătoria Buftea (μονομελές πρωτοδικείο Buftea) απέρριψε τις τρεις ενστάσεις που προέβαλε ο FO και, με διάταξη της 12ης Ιανουαρίου 2015, έκρινε ότι το εφαρμοστέο στη διαφορά της κύριας δίκης δίκαιο ήταν το ρουμανικό.
- 11 Στις 8 Ιουνίου 2016 η ΕΡ και ο FO υπέβαλαν εν τέλει αίτηση συναινετικού διαζυγίου, πλην όμως έκαστος εκ των διαδίκων ζήτησε, κατά τα λοιπά, να του ανατεθεί η αποκλειστική άσκηση της γονικής μέριμνας, να καθοριστεί ως τόπος διαμονής του ανήλικου παιδιού η κατοικία του αιτούντος διαδίκου και να υποχρεωθεί ο αντίδικος να καταβάλλει διατροφή για το εν λόγω παιδί. Επικουρική, ο FO ζήτησε την από κοινού και βάσει χρονικής κατανομής άσκηση της επιμέλειας του εν λόγω παιδιού.
- 12 Με απόφαση της 4ης Ιουλίου 2016, το Judecătoria Buftea (μονομελές πρωτοδικείο Buftea) εξέδωσε απόφαση συναινετικού διαζυγίου μεταξύ της ΕΡ και του FO, έκρινε ότι η γονική μέριμνα θα ασκούνταν από κοινού, καθόρισε ως τόπο διαμονής του παιδιού την κατοικία της μητέρας του, καθόρισε καθεστώς προσωπικής επικοινωνίας μεταξύ του εν λόγω παιδιού και του πατέρα του και επέβαλε, στον τελευταίο, την υποχρέωση καταβολής διατροφής για το παιδί του.
- 13 Όσον αφορά το αίτημα περί εναλλασσομένης διαμονής που υπέβαλε ο FO, το οποίο στηρίζεται στις δυνατότητες που παρέχει το γαλλικό δίκαιο, το εν λόγω δικαστήριο υπογράμμισε ότι, κατά τη νομολογία των γαλλικών δικαστηρίων, η ασυμφωνία μεταξύ των διαδίκων δύναται να αποτελέσει εμπόδιο στον καθορισμό τέτοιας μορφής διαμονής.
- 14 Στις 7 Απριλίου 2017 ο FO και η ΕΡ άσκησαν έφεση κατά της πρωτόδικης απόφασεως ενώπιον του Tribunalul Ilfov (πολυμελούς πρωτοδικείου Ilfov, Ρουμανία).
- 15 Ο FO υποστήριξε ότι το Judecătoria Buftea (μονομελές πρωτοδικείο Buftea) δεν είχε διεθνή δικαιοδοσία να αποφανθεί επί της διαφοράς της οποίας είχε επιληφθεί και ζήτησε να εξαφανισθεί η ως άνω απόφαση.
- 16 Εξάλλου, έκαστος εκ των διαδίκων της κύριας δίκης υποστήριξε ότι η εν λόγω απόφαση έπρεπε να μεταρρυθμιστεί, ως προς την ουσία, επ' ωφελεία του.
- 17 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι το Judecătoria Buftea (μονομελές πρωτοδικείο Buftea) αποφάνθηκε λαμβάνοντας υπόψη το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού, με δεδομένο ότι το τελευταίο ζει στη Ρουμανία με τη μητέρα του από τα τέλη του έτους 2013, φοιτά σε γαλλικό σχολείο και έχει ενταχθεί καλά στο περιβάλλον του. Κατά το ως άνω δικαστήριο, το εν λόγω παιδί έχει ισχυρότερους δεσμούς με τη Ρουμανία τόσο από γλωσσική όσο και από πολιτισμική άποψη.
- 18 Αντιθέτως, η επαγγελματική κατάσταση του FO, ο οποίος δηλώνει ότι είχε ως τόπο κύριας διαμονής τη Γαλλία, τη Ρουμανία και τη Ρωσία, είναι επί του παρόντος αβέβαιη και η φύση των δραστηριοτήτων του δεν του παρέχει τη δυνατότητα να αφιερώσει επαρκή χρόνο στο παιδί του. Το επιχείρημα του FO ότι είναι διατεθειμένος να εγκαταλείψει την επαγγελματική σταδιοδρομία του προκειμένου να εγκατασταθεί στη Ρουμανία και να ζήσει κοντά στο παιδί του δεν αρκεί για να στοιχειοθετηθεί αίτημα να διαμένει το παιδί στην κατοικία του προαναφερόμενου. Εξάλλου, το παιδί αυτό τόνισε ότι ένιωθε στοργή για αμφότερους τους γονείς του, ότι υπέφερε εξαιτίας των διαρκών διαμαχών μεταξύ τους και ότι, χωρίς να επιθυμεί να απογοητεύσει τον πατέρα του, επιθυμούσε να ζει με τη μητέρα του.

- 19 Ωστόσο, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται ως προς τον λόγο εφέσεως τον οποίο προέβαλε ο FO, περί ελλείψεως διεθνούς δικαιοδοσίας των ρουμανικών δικαστηρίων, και ο οποίος στηρίζεται στο επιχείρημα ότι τα γαλλικά δικαστήρια είναι σε καλύτερη θέση να αποφανθούν επί των αιτημάτων σχετικά με τη γονική μέριμνα. Ως εκ τούτου, το ως άνω δικαστήριο εκτιμά ότι είναι αναγκαίο να ελεγχθεί η διεθνής δικαιοδοσία του λαμβανομένων υπόψη των διατάξεων του άρθρου 15 του κανονισμού 2201/2003.
- 20 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunalul Ilfov (πολυμελές πρωτοδικείο Ilfov) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Έχει το άρθρο 15 του κανονισμού [2201/2003] την έννοια ότι θεσπίζει εξαίρεση από τον κανόνα της διεθνούς δικαιοδοσίας του εθνικού δικαστηρίου του τόπου συνήθους διαμονής του παιδιού;
- 2) Έχει το άρθρο 15 του κανονισμού [2201/2003] την έννοια ότι θέτει κριτήρια δυνάμει των οποίων το παιδί έχει στενό σύνδεσμο με τη Γαλλία [σύμφωνα με έναν διάδικο της ένδικης διαφοράς, τα κριτήρια είναι τα εξής: το παιδί γεννήθηκε στη Γαλλία, έχει πατέρα Γάλλο υπήκοο, έχει, στη Γαλλία, βιολογική οικογένεια η οποία απαρτίζεται από δύο αδελφές και έναν αδελφό, μία ανιψιά (τη θυγατέρα της αδελφής του), τον παππού της πατρικής γραμμής, τη νυν σύντροφο του πατέρα του και την ανήλικη θυγατέρα τους, ενώ στη Ρουμανία δεν έχει κανέναν συγγενή από την πλευρά της μητέρας του, φοιτά σε γαλλικό σχολείο, η εκπαίδευση και η ιδιοσυγκρασία του παιδιού υπήρξαν πάντοτε γαλλικές, η γλώσσα που ομιλείται στο σπίτι μεταξύ γονέων και μεταξύ γονέων και παιδιού υπήρξε πάντοτε η γαλλική], και επομένως ότι το εθνικό δικαστήριο οφείλει να αναγνωρίσει ότι τα γαλλικά δικαστήρια είναι σε θέση να κρίνουν καλύτερα την υπόθεση;
- 3) Έχει το άρθρο 15 του κανονισμού [2201/2003] την έννοια ότι οι δικονομικές φύσεως διαφορές μεταξύ των νομοθεσιών των ως άνω δύο χωρών, όπως η διεξαγωγή της δίκης κεκλεισμένων των θυρών, από ειδικά δικαστήρια, εξυπηρετούν το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού, κατά την έννοια των εν λόγω διατάξεων του δικαίου της Ένωσης;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

- 21 Δυνάμει του άρθρου 99 του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η απάντηση σε ερώτημα που υποβάλλεται με αίτηση προδικαστικής απόφασεως μπορεί να συναχθεί σαφώς από τη νομολογία ή όταν δεν υφίσταται καμία εύλογη αμφιβολία ως προς την προσήκουσα απάντηση, το Δικαστήριο, κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή και αφού ακούσει τον γενικό εισαγγελέα, μπορεί οποτεδήποτε να αποφανθεί με αιτιολογημένη διάταξη.
- 22 Η διάταξη αυτή πρέπει να εφαρμοστεί στην υπό κρίση υπόθεση.

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 23 Η απάντηση στο πρώτο ερώτημα, το οποίο αφορά το ζήτημα αν το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 θεσπίζει εξαίρεση από τον γενικό κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπεται στο άρθρο 8 του εν λόγω κανονισμού, σύμφωνα με τον οποίο έχουν διεθνή δικαιοδοσία επί θεμάτων που αφορούν τη γονική μέριμνα τα δικαστήρια του κράτους μέλους στο οποίο το παιδί έχει τη συνήθη διαμονή του, κατά τη στιγμή της άσκησης της προσφυγής, μπορεί να συναχθεί από το γράμμα του εν λόγω άρθρου 15.
- 24 Πράγματι, το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003 προβλέπει ρητώς ότι εφαρμόζεται σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, το εν λόγω άρθρο 15, παράγραφος 1, συνιστά ειδικό κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας που εισάγει εξαίρεση από τον γενικό κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας του άρθρου 8, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού και η παραπομπή σε δικαστήριο

που είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση γίνεται μόνον κατ' εξαίρεση (πρβλ. αποφάσεις της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψεις 47 και 48, καθώς και της 4ης Οκτωβρίου 2018, IQ, C-478/17, EU:C:2018:812, σκέψη 32).

- 25 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι θεσπίζει εξαίρεση από τον γενικό κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπεται στο άρθρο 8 του εν λόγω κανονισμού 2201/2003, σύμφωνα με τον οποίο η διεθνής δικαιοδοσία των δικαστηρίων των κρατών μελών καθορίζεται βάσει του τόπου συνήθους διαμονής του παιδιού κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο τα εν λόγω δικαστήρια επιλαμβάνονται της σχετικής υποθέσεως.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

- 26 Με το δεύτερο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι θέτει κριτήρια που παρέχουν τη δυνατότητα να καθοριστεί αν ένα παιδί έχει στενό σύνδεσμο με κράτος μέλος άλλο από εκείνο του οποίου το δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει επί της ουσίας την υπόθεση, αν τα εν λόγω κριτήρια είναι εξαντλητικά και αν, σε περίπτωση που πληρούνται, εντεύθεν συναγεται ότι τα δικαστήρια του εν λόγω άλλου κράτους μέλους είναι σε θέση να κρίνουν καλύτερα την υπόθεση.
- 27 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι από το γράμμα του άρθρου 15, παράγραφος 3, του κανονισμού 2201/2003 προκύπτει ότι το εν λόγω άρθρο προβλέπει πέντε εναλλακτικά κριτήρια που παρέχουν τη δυνατότητα να γίνει δεκτό ότι ένα παιδί έχει στενό σύνδεσμο με κράτος μέλος.
- 28 Εν συνεχεία, όπως έχει κρίνει το Δικαστήριο, τα εν λόγω κριτήρια, τα οποία μνημονεύονται υπό τα στοιχεία α' έως ε' της διατάξεως αυτής, έχουν εξαντλητικό χαρακτήρα, και επομένως αποκλείονται εκ προοιμίου από τον μηχανισμό παραπομπής οι υποθέσεις στις οποίες λείπουν τα στοιχεία αυτά (αποφάσεις της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψη 51, καθώς και της 4ης Οκτωβρίου 2018, IQ, C-478/17, EU:C:2018:812, σκέψη 35).
- 29 Συναφώς, όπως τόνισε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή με τις γραπτές παρατηρήσεις της, επισημαίνεται ότι τα στοιχεία που απαριθμούνται από τον πατέρα του παιδιού και επαναλαμβάνονται στο δεύτερο υποβληθέν ερώτημα διαφέρουν από τα εν λόγω κριτήρια και, κατά συνέπεια, δεν ασκούν άμεσα επιρροή προκειμένου να καθοριστεί αν υπάρχει στενός σύνδεσμος μεταξύ του παιδιού και άλλου κράτους μέλους, εν προκειμένω της Γαλλικής Δημοκρατίας. Ωστόσο, τα δύο πρώτα στοιχεία, δηλαδή ότι το παιδί γεννήθηκε, στο εν λόγω κράτος μέλος, από πατέρα που είναι υπήκοος του τελευταίου αυτού κράτους μέλους, μπορούν να χρησιμεύσουν για να αποδειχθεί ότι το παιδί είναι υπήκοος του εν λόγω κράτους μέλους και, επομένως, ότι πληρούται το κριτήριο που μνημονεύεται στο άρθρο 15, παράγραφος 3, στοιχείο γ', του κανονισμού 2201/2003.
- 30 Τέλος, πρέπει να υπογραμμισθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003, και υπό το πρίσμα της αιτιολογικής σκέψεως 13 του εν λόγω κανονισμού, το δικαστήριο κράτους μέλους που έχει διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει επί της ουσίας μια υπόθεση «μπορεί», εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις της εν λόγω διατάξεως, να παραπέμψει την υπόθεση σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους το οποίο θεωρεί ότι είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την εν λόγω υπόθεση, χωρίς να οφείλει να το πράξει. Το δικαστήριο του κράτους μέλους που έχει κανονικά διεθνή δικαιοδοσία να επιληφθεί της υποθέσεως έχει τη δυνατότητα να ζητήσει την παραπομπή της σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους μόνον αν ανατρέψει το ισχυρό τεκμήριο υπέρ της διατήρησης της διεθνούς δικαιοδοσίας του, όπως αυτό απορρέει από τον ίδιο τον κανονισμό (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψη 49).

- 31 Προκειμένου να δοθεί χρήσιμη απάντηση στο αιτούν δικαστήριο, υπενθυμίζεται ακόμη ότι η παραπομπή σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους βάσει του άρθρου 15 του κανονισμού 2201/2003 μπορεί να πραγματοποιηθεί μόνον εάν πληρούνται τρεις προϋποθέσεις, δηλαδή ότι υφίσταται σύνδεσμος μεταξύ του παιδιού και ενός άλλου κράτους μέλους, ότι το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει επί της ουσίας μια υπόθεση εκτιμά ότι δικαστήριο του εν λόγω άλλου κράτους μέλους είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση και ότι η παραπομπή εξυπηρετεί το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού, υπό την έννοια ότι δεν συντρέχει κίνδυνος να έχει η εν λόγω παραπομπή επιζήμιες συνέπειες για την κατάσταση του παιδιού (πρβλ. απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψεις 50, 56 και 58).
- 32 Υπό περιστάσεις όπως οι επίμαχες στην υπόθεση της κύριας δίκης, είναι πιθανόν το παιδί να έχει στενό σύνδεσμο με άλλο κράτος μέλος, εν προκειμένω με τη Γαλλική Δημοκρατία, για τον λόγο, ο οποίος μνημονεύεται στη σκέψη 29 της παρούσας διατάξεως, ότι το εν λόγω παιδί έχει, όπως υποστηρίζεται, την ιθαγένεια του ως άνω κράτους μέλους. Είναι επίσης πιθανόν ο πατέρας του εν λόγω παιδιού, που είναι ο ένας από τους δικαιούχους της γονικής μέριμνας, να έχει τη συνήθη διαμονή του στο εν λόγω κράτος μέλος.
- 33 Ωστόσο, όπως έχει υπογραμμίσει το Δικαστήριο, το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία, εν προκειμένω το ρουμανικό δικαστήριο, οφείλει ακόμη να ελέγξει πόσο σημαντικός και έντονος είναι ο σύνδεσμος γενικής εγγύτητας ο οποίος, δυνάμει του άρθρου 8, παράγραφος 1, του κανονισμού 2201/2003, χαρακτηρίζει τη σχέση του παιδιού με το κράτος μέλος, στη δικαιοδοσία του οποίου υπάγεται το ως άνω δικαστήριο, σε σύγκριση με τον σύνδεσμο ιδιαίτερης εγγύτητας ο οποίος πιστοποιείται από ένα ή περισσότερα εκ των στοιχείων του άρθρου 15, παράγραφος 3, του εν λόγω κανονισμού και υφίσταται μεταξύ του παιδιού και ενός άλλου κράτους μέλους (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψη 54).
- 34 Η ύπαρξη τέτοιας «διαίτερης σχέσης», κατά την έννοια του άρθρου 15, παράγραφος 1, του ως άνω κανονισμού, δεν προδικάζει κατ' ανάγκη το ζήτημα αν συγκεκριμένο δικαστήριο του εν λόγω άλλου κράτους μέλους είναι, κατά την έννοια της διάταξης αυτής, «σε θέση να κρίνει την υπόθεση καλύτερα», ούτε και το ζήτημα αν, σε περίπτωση καταφατικής απάντησης, η παραπομπή της υπόθεσης στο εν λόγω δικαστήριο του άλλου κράτους μέλους εξυπηρετεί το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού. Το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία οφείλει να εξετάσει αν η παραπομπή της υπόθεσης σε ένα τέτοιο δικαστήριο μπορεί να έχει πραγματική και συγκεκριμένη προστιθέμενη αξία για την έκδοση απόφασης σχετικής με το παιδί, συγκριτικά με την περίπτωση κατά την οποία το πρώτο δικαστήριο θα συνέχιζε την εκδίκαση της υπόθεσης (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψεις 55 και 57).
- 35 Εάν το ρουμανικό δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 8 του κανονισμού 2201/2003 καταλήξει στο συμπέρασμα ότι οι δεσμοί που χαρακτηρίζουν τη σχέση του συγκεκριμένου παιδιού με το κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του, εν προκειμένω με τη Ρουμανία, είναι ισχυρότεροι από εκείνους που χαρακτηρίζουν τη σχέση του εν λόγω παιδιού με ένα άλλο κράτος μέλος, ήτοι με τη Γαλλική Δημοκρατία, το συμπέρασμα αυτό αρκεί για να αποκλειστεί η εφαρμογή του άρθρου 15 του εν λόγω κανονισμού.
- 36 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι, εφόσον πληρούνται ένα ή περισσότερα από τα πέντε εναλλακτικά κριτήρια τα οποία θέτει, εξαντλητικώς, προκειμένου να εκτιμάται η ύπαρξη στενού συνδέσμου του παιδιού με κράτος μέλος άλλο από εκείνο της συνήθους διαμονής του, το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία δυνάμει του άρθρου 8 του εν λόγω κανονισμού έχει τη δυνατότητα να παραπέμψει την υπόθεση σε δικαστήριο το οποίο θεωρεί ότι είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα τη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί, αλλά δεν είναι υποχρεωμένο να το πράξει. Εάν το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία αποφανθεί ότι οι δεσμοί που χαρακτηρίζουν τη σχέση του συγκεκριμένου

παιδιού με το κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του είναι ισχυρότεροι από εκείνους που χαρακτηρίζουν τη σχέση του εν λόγω παιδιού με ένα άλλο κράτος μέλος, το συμπέρασμα αυτό αρκεί για να αποκλειστεί η εφαρμογή του άρθρου 15 του εν λόγω κανονισμού.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 37 Με το τρίτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι η ύπαρξη διαφορών μεταξύ των κανόνων δικαίου, ιδίως δε των δικονομικών, ενός κράτους μέλους του οποίου το δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει επί της ουσίας μια υπόθεση και εκείνων ενός άλλου κράτους μέλους με το οποίο το συγκεκριμένο παιδί έχει στενό σύνδεσμο, όπως η εξέταση των υποθέσεων κεκλεισμένων των θυρών και από ειδικά δικαστήρια, μπορεί να αποτελεί κρίσιμο στοιχείο, υπό το πρίσμα του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού, για να εκτιμηθεί αν τα δικαστήρια του εν λόγω άλλου κράτους μέλους είναι σε θέση να κρίνουν καλύτερα την ως άνω υπόθεση.
- 38 Το αιτούν δικαστήριο εκθέτει ότι, όπως υποστηρίζει ένας από τους διαδίκους της κύριας δίκης, υπάρχουν, εν προκειμένω, ουσιώδεις διαφορές μεταξύ της νομοθεσίας του κράτους μέλους του οποίου το δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει επί της ουσίας την υπόθεση και εκείνης του άλλου σχετικού κράτους μέλους, καθότι μόνον η νομοθεσία του εν λόγω άλλου κράτους μέλους προβλέπει την εξέταση των υποθέσεων κεκλεισμένων των θυρών και από ειδικά δικαστήρια, και επομένως τα δικαστήρια του τελευταίου αυτού κράτους μέλους είναι, όπως υποστηρίζεται, σε θέση να κρίνουν καλύτερα την υπόθεση της κύριας δίκης.
- 39 Συναφώς, εκτός από το γεγονός ότι η ύπαρξη τέτοιων διαφορών αμφισβητείται έντονα από τον αντίδικο της κύριας δίκης, υπενθυμίζεται ότι, για να προσδιορισθεί αν η παραπομπή της υπόθεσης σε δικαστήριο άλλου κράτους μέλους μπορεί να έχει πραγματική και συγκεκριμένη προστιθέμενη αξία, το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία δύναται να λάβει υπόψη, μεταξύ άλλων στοιχείων, τους δικονομικούς κανόνες στο εν λόγω άλλο κράτος μέλος, όπως παραδείγματος χάρη τις διατάξεις οι οποίες ισχύουν όσον αφορά τη συλλογή των αποδεικτικών στοιχείων που είναι αναγκαία για την εκδίκαση της υπόθεσης. Αντιθέτως, το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία δεν θα πρέπει να λάβει υπόψη, στο πλαίσιο της εξέτασης αυτής, το ουσιαστικό δίκαιο του εν λόγω άλλου κράτους μέλους, το οποίο θα εφαρμοστεί ενδεχομένως από το τελευταίο στην περίπτωση κατά την οποία η υπόθεση παραπεμφθεί ενώπιόν του. Πράγματι, κάτι τέτοιο θα αντέβαινε στις αρχές της αμοιβαίας εμπιστοσύνης των κρατών μελών και της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων, οι οποίες αποτελούν το θεμέλιο του κανονισμού 2201/2003 (απόφαση της 27ης Οκτωβρίου 2016, D., C-428/15, EU:C:2016:819, σκέψη 57).
- 40 Πρέπει να υπογραμμισθεί ότι η συνεργασία και η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των δικαστηρίων των κρατών μελών πρέπει να συνεπάγονται την αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων, ακρογωνιαίο λίθο για τη δημιουργία πραγματικά ενιαίου δικαστικού χώρου (απόφαση της 15ης Φεβρουαρίου 2017, W και V, C-499/15, EU:C:2017:118, σκέψη 50).
- 41 Επομένως, το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία δύναται να λάβει υπόψη, στο πλαίσιο της εκ μέρους του εκτιμήσεως βάσει του άρθρου 15 του κανονισμού 2201/2003, τους δικονομικούς κανόνες που εφαρμόζονται σύμφωνα με τη νομοθεσία άλλου κράτους μέλους, εάν οι εν λόγω κανόνες έχουν, συγκεκριμένα, αντίκτυπο στη δυνατότητα του δικαστηρίου του τελευταίου αυτού κράτους να εκδικάσει την υπόθεση καλύτερα, διευκολύνοντας ιδίως τη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων και την εξέταση μαρτύρων και, με τον τρόπο αυτό, προσδίδουν προστιθέμενη αξία για την επίλυση της υποθέσεως προς το υπέρτερο συμφέρον του παιδιού. Αντιθέτως, δεν είναι δυνατόν να θεωρηθεί κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο ότι κανόνες δικαίου άλλου κράτους μέλους, όπως αυτοί που μνημονεύθηκαν από τον έναν από τους διαδίκους της κύριας δίκης, δηλαδή οι κανόνες σχετικά με

την εξέταση της υποθέσεως κεκλεισμένων των θυρών και από ειδικά δικαστήρια, αποτελούν στοιχείο που θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την εκτίμηση, εκ μέρους του δικαστηρίου που έχει διεθνή δικαιοδοσία, της υπάρξεως δικαστηρίου που είναι θέση να κρίνει καλύτερα την υπόθεση.

- 42 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι η ύπαρξη διαφορών μεταξύ των κανόνων δικαίου, ιδίως δε των δικονομικών, ενός κράτους μέλους του οποίου το δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει επί της ουσίας μια υπόθεση και εκείνων ενός άλλου κράτους μέλους με το οποίο το συγκεκριμένο παιδί έχει στενό σύνδεσμο, όπως η εξέταση των υποθέσεων κεκλεισμένων των θυρών και από ειδικά δικαστήρια, δεν μπορεί να αποτελεί, κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο, κρίσιμο στοιχείο, υπό το πρίσμα του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού, για να εκτιμηθεί αν τα δικαστήρια του εν λόγω άλλου κράτους μέλους είναι σε θέση να κρίνουν καλύτερα την ως άνω υπόθεση. Το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία δύναται να λάβει υπόψη τις ως άνω διαφορές μόνον αν μπορούν να έχουν πραγματική και συγκεκριμένη προστιθέμενη αξία για την έκδοση αποφάσεως σχετικής με το εν λόγω παιδί, σε σχέση με την περίπτωση κατά την οποία θα συνέχιζε την εκδίκαση της υποθέσεως.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 43 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπύπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (όγδοο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 15 του κανονισμού (ΕΚ) 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας ο οποίος καταργεί τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 1347/2000, έχει την έννοια ότι θεσπίζει εξαίρεση από τον γενικό κανόνα διεθνούς δικαιοδοσίας που προβλέπεται στο άρθρο 8 του εν λόγω κανονισμού 2201/2003, σύμφωνα με τον οποίο η διεθνή δικαιοδοσία των δικαστηρίων των κρατών μελών καθορίζεται βάσει του τόπου συνήθους διαμονής του παιδιού κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο τα εν λόγω δικαστήρια επιλαμβάνονται της σχετικής υποθέσεως.
- 2) Το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι, εφόσον πληρούνται ένα ή περισσότερα από τα πέντε εναλλακτικά κριτήρια τα οποία θέτει, εξαντλητικώς, προκειμένου να εκτιμάται η ύπαρξη στενού συνδέσμου του παιδιού με κράτος μέλος άλλο από εκείνο της συνήθους διαμονής του, το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία, δυνάμει του άρθρου 8 του εν λόγω κανονισμού, έχει τη δυνατότητα να παραπέμψει την υπόθεση σε δικαστήριο το οποίο θεωρεί ότι είναι σε θέση να κρίνει καλύτερα τη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί, αλλά δεν είναι υποχρεωμένο να το πράξει. Εάν το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία αποφανθεί ότι οι δεσμοί που χαρακτηρίζουν τη σχέση του συγκεκριμένου παιδιού με το κράτος μέλος της συνήθους διαμονής του είναι ισχυρότεροι από εκείνους που χαρακτηρίζουν τη σχέση του εν λόγω παιδιού με ένα άλλο κράτος μέλος, το συμπέρασμα αυτό αρκεί για να αποκλειστεί η εφαρμογή του άρθρου 15 του εν λόγω κανονισμού.
- 3) Το άρθρο 15 του κανονισμού 2201/2003 έχει την έννοια ότι η ύπαρξη διαφορών μεταξύ των κανόνων δικαίου, ιδίως δε των δικονομικών, ενός κράτους μέλους του οποίου το δικαστήριο έχει διεθνή δικαιοδοσία να εκδικάσει επί της ουσίας μια υπόθεση και εκείνων ενός άλλου κράτους μέλους με το οποίο το συγκεκριμένο παιδί έχει στενό σύνδεσμο, όπως η εξέταση των υποθέσεων κεκλεισμένων των θυρών και από ειδικά δικαστήρια, δεν μπορεί να αποτελεί, κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο, κρίσιμο κριτήριο, υπό το πρίσμα του υπέρτερου συμφέροντος του παιδιού, για να εκτιμηθεί αν τα δικαστήρια του εν λόγω άλλου

κράτους μέλους είναι σε θέση να κρίνουν καλύτερα την ως άνω υπόθεση. Το δικαστήριο που έχει διεθνή δικαιοδοσία δύναται να λάβει υπόψη τις ως άνω διαφορές μόνον αν μπορούν να έχουν πραγματική και συγκεκριμένη προστιθέμενη αξία για την έκδοση αποφάσεως σχετικής με το εν λόγω παιδί, σε σχέση με την περίπτωση κατά την οποία θα συνέχιζε την εκδίκαση της υποθέσεως.

(υπογραφές)